Զ. Տ ԱՐԻ 1713 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 20 ՀՈՒԻ 4382 — Հ. Տ. 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1889 — Ն. Տ. 11 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1889 — ՀԻՃՐ. 15 ՍԷՖԷՐ 1307 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانندە آره‌وك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամագլուխ	160
» » Կիսամեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան »	200
» » Կիսամեայ » »	100
Օտար երկիրներէ տարեկան »	56
» » Վեցամսեայ »	28

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան զրկուած Նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԵՐԲԵԱԿ ՆԻԶԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Աթէնքէ կը գրուի Փարիզի լրագրաց թէ զՈՒՆԱՍՏԱՆ Երբեակ Նիզակակցութեան մէջ մտցնելու խօսք կայ։ Այս զրոյցին հաստատութիւն տալ կը թուի Վիլհէլմ կայսեր որոշումն, որով Ն. Կ. Վեհափառութեան հետ Աթէնք պիտի ուղեւորի Կոմս Հէրպէրթ Պիզմարք, Գերմանիոյ արտաքին գործոց Նախարարն, որ եւս քան զեւս իւր հօր կը յայտնէ։ Ըստ ոմանց, Գերմանիա իրօք փափաքող չէ հելլենական դաշնակցութեան, և այս զրոյցք ուրիշ դիտմամբ մը ի հրապարակ կը հանուին։ Պիզմարք իշխանի տեսութեամբ, անհամեմատ աւելի արժէք կունենայ եթէ Թուրքիա քաղաքական հանձայնութեան մէջ դընուի Կեդրոնական Տէրութեանց հետ։ Թուրքիա շատ աւելի զօրաւոր Տէրութիւն մ'է, և ընդարձակագոյն ապարէզներ կ'ընծայէ, ուր Գերմանական դրամագլուխն և Գերմանական ճարտարութիւնը կրնան շահաւոր զարգացումներ գտնել։

ՈՒՆԱՍՏԱՆի մէջ երկու կուսակցութիւնք կան, Ֆրանսասէրք և Գերմանասէրք։ Ֆրանսասէր կուսակցութիւնը տիրող է։ Ի Հելլէնք երբեմնագիտութեամբ կը յիշեն թէ Ֆրանսա ամենէն աւելի նպաստեց հելլենական պետութեան հաստատման, որուն միշտ ջերմագին համակրանք ցոյց տուաւ, ինչպէս վերջին անգամ՝ նաւային ցոյցին չմասնակցելով։ Որովհետեւ Երբեակ Նիզակակցութիւնը Ֆրանսայի դէմ ուղղուած է, Հելլենաց մեծագոյն մասն ապերախտութիւն կը համարի մասնակցիլ այդպիսի կարգադրութեան։ Թէեւ Երբեակ Նիզակակցութեան յաստագովը շատ բաներ կը խոստանան ՈՒՆԱՍՏԱՆի, բայց նախարարապետ Պ. Թրիքուփիսի քաղաքական ճարտարութենէն կը սպասուի չհրապարակել անիրագործելի խոստումներէ։ Եորկիոս Թագաւորն ևս դժուար դիրքի մէջ պիտի գտնուի, կ'ըսուի, այն օրն ուր հարկադրի ծանուցանել Խորհրդարանին թէ Երբեակ Նիզակակցութեան անդամակցած է։ Պ. Թրիքուփիսի հաւանական յաջողդն ևս, Պ. Տէլեանիս, միշտ յայտարարած է թէ ՈՒՆԱՍՏԱՆի պէս փոքրիկ պետութիւն մը պէտք է զգուշանայ Մեծ Տէրութիւնց դիւանագիտական կարգադրութեանց միջամտելէ։

Բայց հելլէն գրագիտաց և դիտնականաց մէկ մասն որ Գերմանիոյ մէջ ուսած է, ջերմագին Գերմանասէր ոգւով տոգորեալ է, և իւր զգացումները կ'արտայայտէ լրագրաց և այլ հրատարակութեանց մէջ։ Այս Գերմանասէրք Գերմանական մշակութիւնը (կուլտուրան) կը փառաւորեն շարունակ, և նոյն իսկ Պիզմարք իշխանի երկաթեայ ձեռաց ներքեւ, Գերմանիան կը համարին օրինակելի ազգ և օրինակելի պետութիւն։ Ֆրանսացի թղթակից մը կ'ըսէ թէ Գերմանական մշակութեան ընդհանուր այս մարդոց շատեր անհանդուրժելի իմաստակներ միայն դարձած են։ Բայց իրենց վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու եւ իրենց ընտրած ասպարէզներուն մէջ յառաջ երթալու համար, պէտք ունին Գերմանիան և Գերմանական կրթութիւնը մինչեւ եօթներորդ երկինք բարձրացնելու, Գերմանական գիտութիւնն ու հմտութիւնն աննման հռչակելու։ Այս զգացումները քաղաքականութեան մէջ եւս մուծանելով, կազմած են Գերմանական կուսակցութիւն մը, որ հաշտ աչօք կը տեսնէ ՈՒՆԱՍՏԱՆի մասնակցութիւնն Երբեակ Նիզակակցութեան։

Վիլհէլմ Կայսեր այցելութիւնն յԱթէնս ազդու գրգիռ մը կուտայ Գերմանական զգացմանց։ Գերմանք զօրութեան, պերճութեան և չքեղութեան ակնախտիղ ցոյց մը պիտի պարզեն Հելլենաց առջեւ, որք ցոյցերէ շլանալու մասին արեւելեան ժողովուրդմ'են պարզապէս։ Եւրոպիոյ հզօրագոյն վեհապետն իւր անուանի պաշտօնակալներով շրջապատուած տեսնել ՈՒՆԱՍՏԱՆի մայրաքաղաքին մէջ եւ Գերմանական զրահաւոր նաւատորմ մը հելլենական ջուրց մէջ, բնականապէս մեծ տպաւորութիւն պիտի ընէ հելլենական աչաց և մտաց վրայ, որք այսպիսի տեսարաններու չեն վարժուած։ Աւստրեան և իտալեան նաւախմբեր եւս այս առթիւ պիտի այցելեն Պիրէոն, ուստից ֆրանսական դրօշն եւեթ բացակայ պիտի մնայ նոյն առթիւ։ Գերմանասէր հոլ մը պիտի անցնի ՈՒՆԱՍՏԱՆի վրայէն, և Պիզմարք իշխան իւր որդւոյն հրահանգուած է այս հովին օգուտ քաղել և իւր դիւանագիտական առագաստներն անով լնել՝ հելլենական նաւն ուղղելու համար դէպ ի խաղաղաւէտ նաւահանգիստ Երբեակ Նիզակակցութեան։

Ֆրանսական լրագիրք բնականապէս վիշտ կը զգան տեսնելով ՈՒՆԱՍՏԱՆի արքայական գերդաստանին և Գերմանիոյ կայսերական տան միջեւ հաստատեալ խնամութիւնն, և խորհելով թէ ՈՒՆԱՍՏԱՆի ապագայ թագուհին Գերմանուհի մը պիտի լինի, որոյ ազդեցութիւն պիտի գործածուի Գերման քաղաքականութիւնն իշխել տալու ՈՒՆԱՍՏԱՆի մէջ։ Ֆրանսասէր թղթակիցներ ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն թէ հելլենական արքունեաց մէջ Գերմանասէր դաղափարներ կը տիրեն։ Գահաժառանգ Կոստանդին իշխան, ապագայ ամուսինն Ֆրեդերիկ Կայսեր դստեր, իւր բարձրագոյն ուսումները Գերմանիոյ մէջ կատարած է, և Գերմանական զօրագնդի մը մէջ ընդունած է իւր զինուորական հրահանգութիւն։ Իւր կրթութեամբ, ինչպէս և իւր խնամութեամբ, Գերմանական ազդեցութեան ենթակայ է։ Նորակազմ արքունիքն, այսինքն այն ակումբն որոյ տիրող տարերք պիտի լինին դահաժառանգն և իւր դեռատի ամուսին, պիտի ջանայ քիչ քիչ նուազեցնել և վտարել ֆրանսական ազդեցութիւնը։ Կ'ըսուի թէ Աթէնքի մէջ քաղաքական մարդիկ կան որք ցարդ ջերմ ֆրանսասիրութիւն կ'արտայայտէին, և այժմ Պիզմարք Իշխանէն աւելի գերմանասէր են, «այն յուսով թէ գահաժառանգին նորակազմ արքունեաց մէջ պաշտօնի մը կրնան կոչուիլ։ Ֆրանսա իւր ազդեցութիւնը պահպանելու համար այլեւս չի կրնար վստահիլ հելլենական արքունեաց, այլ միայն հելլէն ժողովրդեան, որոյ սրտին մէջ խոր արմատներ թողած է երախտագիտութիւնն առ Ֆրանսա իւր հելլենասէր ծառայութեանց համար։

Գործնական մտաց տէր շատ մը ՈՒՆԵՐ ալ կան, որք Գերմանաց մանաւանդ տնտեսական մտցումն կը վախնան։ Գիտեն թէ Գերմանաց համար քաղաքական ազդեցութիւնը նպատակ չէ, այլ միայն միջոց՝—տնտեսական ծաւալման միջոց։ ՈՒՆԱՍՏԱՆ բնութեամբ հարուստ երկիր չէ, և իւր աճեցուն բնիկ բաշխմարդութեան հազիւ կը բաւէ։ Այս երկրին մէջ գերման գործարանատերաց, գերման դաղթականաց, գերման վաճառականաց հաստատման պատահականութիւնը կ'ահաբեկէ շահասէր Հելլէններն, և գուցէ ասոնց շահասիրութիւնը բաւական հակակշիռ մը լինի անոնց շահասիրութեան որք կը փափաքին գերմանական ազդեցութեան հաստատումը տեսնել ի ՈՒՆԱՍՏԱՆ։

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Ռուս լրագիրք կը զարմի եկեղեցականի մը յիշատակութեամբ, որ տեսակ մը առաքելի դեր կը կատարէ եղեր, և կայսերական գերդաստանէն սկսեալ, ամեն դասուց յարգանքն ու համարումը կը վայելէ։ Այս եկեղեցական շատ պարզասէր մարդ մ'է, և բնաւ ժողովրդականութիւն չի փնտռեր, Հայր Յովհան Քրոնսթատսքի անուն, ծայրագոյն վարդապետ Սրբոյն Անդրէասայ մայր-եկեղեցւոյն Իքրոնշթատ, և իւր բուն մականուն է Սերկէյեվ։ Վաթսնամեայ է, բայց չի ցուցներ։ Առատուն կանուխէն սկսեալ, հարուստ և աղքատ շատ մը մարդիկ եկեղեցւոյն մէջ և շուրջն իրեն կը սպասեն։ Առատուն պատարագ կը մատուցանէ եկեղեցւոյն մէջ։ Յետոյ կ'ընդունի իրեն ներկայացողներն։ Ամեն ոք իւր ցաւերն ու հիւանդութիւնները կը բացայայտէ, Քիզիքական թէ հոգեկան տագնապներն, և ամենուն մէկ մէկ դարման կ'ընէ։ Յետոյ, երկրորդ պատարագ մը կը մատուցանէ իւր հիմնած պատսպարանին մատրան մէջ։ Հոն երեք ժամ կը զբաղի բարեպաշտները խոստովանելու։ Յետոյ Քեռերսպուրգ կ'երթայ, ուր թախանձանօք կը հրաւիրուի ամեն անգամ որ հիւանդութիւն կամ ուրիշ դժբախտութիւն մը ծագի կայսերական գերդաստանին և ազնուական դասակարգին մէջ։ Ալեքսանդրա Եոկէֆիմնա մեծ-դքսուհին չարունակ յարաբերութեան մէջ էր Հ. Յովհաննի հետ, նոյն իսկ Կոստանդին մեծ-դքսին հիւանդութենէն յառաջ, և այս երկարաւոր հիւանդութենէն ի վեր Ծերունի վարդապետն աւելի ստէպ կ'այցելէ մեծ-դքսին բնակարանը։ Իրեն դիմողներուն Հ. Յովհան մէկ բան միայն կը պատասխանէ։ «Մխսին ազօթենք», կամ «Պիտի աղօթեմ ձեզ համար»։ Եւ սակայն, այս մարդուն միջամտութեամբ, հիւանդներ ազատեցեր են, լքեալ կանայք՝ իրենց տուները վերադառնալով՝ հրճուանօք գտեր են իրենց ամուսիններն՝ յոռի ճամբէն ետ եկած, ևն։ Հարկ եղած է ի Քրոնշթատ յատուկ հաստատութիւն մը հիմնել Հ. Յովհանի ուխտաւորաց համար, որք շատ անգամ ի Քրոնշթատ շաբաթներով կը սպասեն իրեն, որովհետեւ հեռաւոր գաւառներէ հրաւիրուելով մեկնած կը լինի։ Բժիշկներն անգամ կը խոստովանին թէ՝ սոսկ գիտնական տեսութեամբ՝ այս մարդ արտասովոր իշխանութիւն մ'ի գործ կը դնէ։ Այս իրողութիւն անժխտելի է, և ժողովուրդը Քրոնշթատի վարդապետին կը դիմէ ինչպէս երբեմն կը դիմէր առաքելոց և սրբոց։ Վերջին վեց ամսոց մէջ, Հ. Յովհան 32.000 ռուբլի տուաւ Քրոնշթատի բարեգործական հաստատութեան համար։ Ինք շատ հաւատաւոր և պարզ կենաց մը կը վարէ, երեք սենեակէ բաղկացեալ բնակարանի մը մէջ, և անընդհատ կ'աշխատի։ Արիանկէլի ժամկոչի մը որդին է, և տեղւոյն եկեղեցական վարժարանին մէջ դաստիարակուած է։ Իւր քոյր էրուէֆիա է, այսինքն օրհնեալ հայը կը չինէ, Փեթերսպուրկի Սրբոյն Անդրէասի եկեղեցւոյն մէջ։ Ամեն օր շատեր այս կնոջ կը դիմեն՝ իւր եղբօր ներկայանալու շնորհն հայցելով։

* * *

ՁԵՌՆԱԿՈՐՍ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Անգլիական լրագիր մը կ'իմանայ թէ՝ Պերլինէ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան տրուած տեղեկութեան նայելով՝ համաձայնութիւն մը գոյացեր է Զարին և Ձեռնակորայի իշխանին միջեւ, որ Երբեակ Նիզակակցութեան աշխարհավարներուն վրայ մեծ տպաւորութիւն պիտի ընէ անշուշտ։ Կը յիշուի թէ այս ամառ Զար՝ ռաժակ առաջարկեալ Նիքոլայ իշխանին կենաց, «իւր լաւագոյն բարեկամն» հռչակեց զնա։ Աշխարհ զարմացաւ Զարին կողմէ բարեկամական այս անակնկալ արտայայտութեան, որոյ դաղտնիքն ո՛չ ոք իմացաւ։ Բայց հիմակ հաստատած է թէ Ձեռնակորայի իշխանը Ռուսիոյ թոռներ է Ազբերական ծովուն մէջ Անթիմարիի ծովածոցին մէկ մասը, կարեւոր գումարի մը փոխարէն որ անմիջապէս վճարուեր է։ Ռուսիա հոն ամրութիւններ պիտի չինէ, և նաւային կայան մը պիտի հաստատէ, որով աւստրեան սահմանագլուխն երկու քայլ միայն հեռի պիտի գտնուի, և Միջերկրականի վրայ գիրք մը պիտի ունենայ։ Եթէ այս լուրը ստուգուի, Անգլիա, Իտալիա և Աւստրիա կը հարկադրին իրենց նաւային սպառազինութիւններն աւելցնել, քանի որ Միջերկրականի մէջ Ռուսիոյ կողմէ յարձակման մը կրնան ենթարկիլ իրենց նաւահանգիստք։

ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիոյ կառավարական լրագիրք բերկրութեամբ կը ծանուցանեն իտալեան աշխարհական վարժարանաց յաջողութիւնը, զոր կը հաստատեն թէ՝ թեթեւակցութիւնք և թէ Հռոմայ կառավարութեան ուղղեալ պաշտօնական տեղեկագրութիւնք։ Այս վարժարանք բացուած են ի Կ. Պոլիս, ի Սուրիա, ի Փոքր Ասիա, Եգիպտոս, ի Թունուզ, ի Ճաւնաստան, ի Մի բան, բովանդակ Արեւելից մէջ, և իտալացի հիւպատոսաց հոկողութեան ներքեւ, զերծ կղերական միջամտութենէ, իտալացի աշխարհական ուսուցիչներու խնամք կը զարգանան։ Այս վարժարաններն յաճախող իտալացի և բնիկ երկրացի աշակերտաց թիւն այժմէն 18,000ի կը հասնի։

—Իտալացի դեղագործք այս պահուս համաժողով մը կը կազմեն Հռոմայ մէջ։ Իրք 500 դեղագործք ներկայ են նիստերուն։ Երկրորդ նստին մէջ հետաքրքրաշարժ դէպք մը տեղի ունեցաւ։ Նախագահն առաջարկեց այցելութիւն մ'ընել Վիլհելմ Էմմանուէլի դամբարանին։ Ժողովոյ անդամներէն մին, բարեկամ ի մահ դատապարտեալ դաւադիր Օպէրանգի, պատասխանեց։ «Դեղագործաց ընկերակցութիւնս, սոսկ գիտական և արհեստական խնդիրներ քննելու համար ի Հռոմ գումարուած, պարտի հրաժարիլ ամեն քաղաքական ցոյցէ։ Բողոքներ լուացան այս յայտարարութեան դէմ, առ որ առենապետը պատասխանեց։ «Քանի որ այդպէս է, Կարիպալդեան Մածէնիի դամբարանն ևս այցելենք։» Մեծ աղմուկ, և այս աղմուկին մէջ կը լսուի ուրիշ դեղագործի մը աղաղակն։ «Անանկ է նէ Պիոս Թ.ի գերեզմանն ևս այցելենք։» Նախագահն ի վերջոյ հանդարտեցուց ժողովը, որ ստուար մեծամասնութեամբ քուէարկեց խմբովին այցելութիւն մ'ընել Վիլհելմ Էմմանուէլի դամբարանին, ի պատիւ իտալեան ազգին միութեան և անկախութեան, որոյ մեծ գործիչն էր հանդուցեալ Վիհտորիոն։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Փառնէլեան Դատական Ցանձնաժողովը, որ 1888 հոկտ. ամսուն սկսած էր քննել Թայդի կողմէ Պ. Փառնէլի և իւր գլխաւոր գործակցաց դէմ ուղղեալ ծանր մեղադրութիւններն, ամսոյս մէջ պիտի վերսկսի իւր աշխատութիւններ, որք ընդհատած կը մնային դատարանաց աշնային արձակուրդին առթիւ։ Թայդի կողմէ Փառնէլի փաստաբան Սըր Զարլզ Ռըսէլ պիտի պատասխանէ՝ այս անգամ Սըր Հէնրի Ճէյմս, նախկին ազատական նախարարն, որ պահպանողական ընդհանուր դատախազ Սըր Ռիչարտ Ուէսթպիրի հետ, Թայդի Տնօրէնութիւնն ու Խմբագրութիւնը կը պաշտպանէ դատին մէջ։ Թայդ իւր ծախքերն ինք կը վճարէ։ Պ. Փառնէլի դատական ծախքերն հասարակային հանգանակութեամբ կը վճարուին, և այս օրերս կարգադրեցան։ Իւր գլխաւոր փաստաբան Սըր Զարլզ Ռըսէլ իւր անձնական հաշուոյն համար ստացաւ հազար անգլիական ոսկի, նաև դատավարութեան մէն մի աւուր համար 50 ական ոսկի։ Ցարդ դատավարութիւնք 110 նիստ գրաւած են, որով Սըր Զ. Ռըսէլ ընդ ամենայն 6 500 ոսկի ստացաւ։ Փառնէլեան հանգանակութիւնը 40.000 ոսկի արտասաւ չնուելու վրայ եղող մերձակայ տան մը առջեւ եւ այդ յանպատրաստից պատուանդանին վրայ ելնելով, ձեռքը հասաւ պատին կատարին։ Ինքզինքը վեր քաշեց եւ ցած ձայնով լռեցուց շուներն որք հեծեծիւնով կուլային անոր հոտն առնելով։ Կատարէն գետինը սահեցաւ եւ տունը մտաւ՝ պարտէզէն անցնելով եւ ծառերուն ետին պահուռտելով։ Զորս կողմն այնչափ լաւ կը ճանչնար որ չէր չփոթեր եւ դռները կը բանար իր հզօր ուսին մղմամբ։ այսպէս կրցաւ յարիշտակել արժէքզիներն, առանց լոյսի փնտռելով զայնս պարունակող արկղիկը։

Արդէն գաւիթն հասած էր, երբ իմացաւ որ պահապանն արթնցած էր եւ օգնութեան ձայներ կ'արձակէր։ Հողը բարձր էր պարտէզին մէջ, այնպէս որ դիւրին էր պատն անցնիլ ներսէն դուրս։ պատին վրայէն ցատքեց։ Երկու գնտակ ընդունեց կրունակէն։ բայց թեթեւ վէրքեր էին ատոնք։

Ապահով եղաւ թէ իրեն եռեւէն չէին գար եւ հասաւ ծառուղին ուր գտաւ զՊ. Լընոէլ եւ Ֆէրնանտ։ Ճամբան, արեան հոսումը դադրած էր։ դժբաղդարար, արեան բիծեր կային Արմանի սուկանին և տարատին վրայ։

—Այդ ի՞նչ է, հարցուց Պ. Լընոէլ։

—Ցաջողեցայ, ըսաւ։ Միայն թէ պէտք է որ Աէնի եզերքը երթան՝ հագուստներս լուալու համար։ Երկու տեղէ մեսս ճանկրթեցին թեթեւ կերպով, այլ քիչ մը արիւնեցաւ։

Ֆէրնանտ մտրմոքեցաւ այս վէրքերուն համար։ Պ. Լընոէլ ինքն ալ, յետ քննութեան, ապահովցուց թէ բան մը չիկար։ Ստիպուեցան երթալ դէպի գետն, և մտրոեցան Գուբպուլայի կողմը։ Արման ուզեց տանիլ Ֆէրնանտը։

—Չէ՛, չէ՛, կ'ըսէր մանկամարդ աղջիկը։ Բայց երիտասարդը մտիկ չընրաւ այս բողոքները, թեւերուն վրայ առաւ զայն և վեր վերցուց։ Երբ Ֆէրնանտ այսպէս ինքզինքն որոշեալ զգաց ընթացքին մէջ, գլուխը մեղմիւ դրաւ նշանածին ուսին վրայ։ երիտասարդը զայն մէջքէն գրկելու և ճամբան հարիւր համբոյր դրոշմելու ուրախութիւն ունեցաւ, մինչ Պ. Լընոէլ առջեւէն կ'երթար իւր կարապետ։

Պատուարժան ձկնորսը կ'սկսէր տեսակ մը հպարտութիւն զգալ իւր դերին վրայ։ խաղալիկ քաղքենիին մէջ կայ, ոճրին համար ունեցած ատելութեանը քով, տեսակ մը աքանչացում մեծ ոճրագործներու յանդգնութեանը համար։ Պ. Լընոէլ վերջէն կ'ամփոփէր իր տպաւորութիւններն ըսելով իր բարեկամաց։

—Ինձ թէ թուէր թէ երբ այսպէս կը քալէի, ոստիկանութենէն վախնալով, խումբին (որովհետեւ բերանն չէր թողուր այդ ՝—մէ բառը) ընթացքը պաշտպանելով, ինձ կը թուէր թէ ուազակ մըն էի։ ։ ։ առանց ուազակ մը ըլլալու։ Այս բանս անհաճոյ չէ՞ր ինձ։

Գիշերապահ ոստիկանաց խմբի մը գալուստը ծանոյց, ցոյց տուաւ իր խմբին թէ պէտք էր ձախ կողմի փողոց մը երթալ, ապա աջ կողմ տարաւ զայն եւ վերջ ի վերջոյ անարգելՀասան Ջրին եզերքը։ Արման իր լուացքն ըրաւ, մինչդեռ Ֆէրնանտ, այդչափ յոգնութենէ ընկճած, քընացաւ խոտին վրայ։ Պ. Լընոէլ երիտասարդին առաջարկեց չարթնցնել զայն։

Պ. Լընոէլի ուզածին պէս եղաւ։ Կայարանն հասան, եւ Լիոնի համար տոմս առին։

Ուղեւորութեան նպատակն էր Նարոլի։

ՎԵՐՋ ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍԻՆ

(Շարունակելի)

---

(55)

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԲԻ

ԼՈՒԻ ՆՈՒԱՌ

ԱՆԻԾԵԱԼ ՊԱՆԴՈՒՔԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԱՀՍՈՒՈՒ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Մանրակրկիտ խնամով ապահով եղաւ թէ պողոտայն ամայի էր, յետոյ, ոչ առանց արտայայտութեան, արձակեց ինչ որ խմբին նշանը կ'անուանէր.

—Հո՜ՒՒ՜Ի՜Ի՜Ր.

Արման ներեցաւ։ Նախ ծարներն առաւ, յետոյ մարդն անցուց վանդակորմին վրայէն։ հագուստ ու պարէն փոխադրեց գետնին խորը։ Անդ, յապահովի և լաւ պահուած, կրնային խօսակցիլ։ Պ. Լընոէլ նշմարեց թէ Ֆէրնանտ շատ տխուր ու մտահոգ կ'երեւէր։

—Ի՞նչ կայ, հարցուց։ Ամէն բան լաւ է։ Մինչեւ իրիկուն տեղերնուս չենք երերար, ուրեմն վտանգ չիկայ։ Այս իրիկուն պառկելու տեղ կը գտնենք երկաթուղւոյն մօտ։ Վաղը, մեկնո՞ւմ։

Ֆէրնանտ հառաչեց։

—Ի՞նչ ունի, հարցուց Պ. Լընոէլ առ Արման։ Գիտէ՞ք։

Ֆէրնանտ պատասխանեց։

—Կը կարծէի թէ պիտի կրնայինք ամուսնանալ և Արման կ'իմացնէ ինձ թէ կատարուելիք ձեւակերպութիւնները կըրնան երեւան բերել մեր գոյութիւնը։ ։ ։ Պէտք է որ մեր անունները փակցուին մեր Նէյզերի թաղապետութեան դուռը, նոյն իսկ երբ ամուսնութիւնն օտար երկրի մէջ տեղի ունենայ։

—Սիրունիկս, ըսաւ Պ. Լընոէլ, մխիթարուեցէք, ադոր մէկ միջոցը կը գտնենք։ Անշուշտ եղանակ մը պիտի գտնեմ որով կարենաք կատարել ամուսնութիւնը։

—Ապահո՞վ էք։

—Համոզուած եմ թէ միջոցը կայ այս տեսակ դժուարութեանց մէջէն ելլելու։

Ֆէրնանտի դէմքը պայծառացաւ։

—Ի՜նչ երջանկութիւն եթէ ճշմարիտ կ'ըսէք, ըսաւ ձեռներն իրարու զարնելով ուրախութեամբ։ Զեմ գիտեր ինչու համար կ'երեւակայեմ թէ անգամ մը որ Արմանի կինն ըլլամ, ապահով վիճակի մէջ պիտի գտնուիմ և ձերմ պիտի ըլլամ։ և է վտանգէ։

—Եւ ես, ըսաւ Արման, զձեզ իրր կինս թեւս առնելու եւ պտըտելու փափաքէն կը մեռնիմ, սիրելիդ իմ Ֆէրնանտ։ ինձ այնպէս պիտի թուի թէ ես տիտան մըն եմ դիցուհի մը գրաւած՝ Ողիմպոսը մագլցելով։

—Դիցարանութի՛ւն, գոչեց Պ. Լընոէլ։ Դիցարանութի՛ւն նախաճաշէ առաջ։ ժամանակը չէ։ Շո՛ւտ, սեղանը չակենք։

Եւ Պ. Լընոէլ տարածեց պարէններն որք ալորժակով լափուեցան։

Ցետ միջօրէն անցաւ բաւական զուարթութեամբ։ բայց սեւ կէտ մը կար հորիզոնին վրայ։ արժէքզիներ յափշտակելու հարկն էր։ Արման իր վրայ առած էր զայդ։

Ֆէրնանտ շտկած էր իր շրջազգեստն եւ իրր գեղկուհի հագուած։ ինք գտակ մը ուզած էր։

—Ես ձեզի խորհուրդ կուտամ ֆէնչոնը, ըսած էր Պ. Լընոէլ։ անի աւելի գեղջկական է։

Եւ մանկամարդ աղջիկը գլուխը ծածկած էր Նանդէռի եղանակաւ, որ շատ կը վայլէր իրեն։

Երբ Արման տեսաւ զնա այնքան սիրուն այս նոր կերպարանքին ներքեւ, օգուտ քաղեց սա բանէն որ Պ. Լընոէլ մէկ կողմ գնացած էր իր նոր զգեստներն հագնելու համար։ երիտասարդը եռանդեամբ թեւերուն մէջ առաւ մանկամարդ աղջիկն եւ երկու համբոյր տուաւ անոր, որոց փոխարէնն հատոյց մանկամարդ աղջիկը։ Կարգն Արմանի եկաւ հագուստները փոխելու։

Պ. Լընոէլ որչափ ալ մեծ ընտրած էր Արմանի հագուստները, շատ կարճ եկան և երիտասարդն անճարակ կերպարանքն ունեցաւ գիւղացի ապուշ երիտասարդի մը որ շատ շուտ մեծցած ըլլալով՝ ազդրերը կ'երեւնան։ Ֆէրնանտ կոկորդաւիր խընդաց զայն այսպէս տեսնելով։ Արման զըուարճացաւ կեղծելով Պրասէօրի գեղջկական դերերը, եւ Ֆէրնանտի զուարթութիւնն աւելցաւ։ զայնս այնչափ ուրախ տեսնելով ոչ ոք մոքէն պիտի անցուներ թէ քիչ առաջ թակարդէ մը ճողոպրած էին եւ քիչ յետոյ պիտի թողուին իրենց հայրենիքը։

Կ'ըսեն թէ մարդ կոչկին կապերուն հետ մկտեղ չտանիր հայրենիքը։ Շատ ճիշդ է։ Բայց երբ հետը կը տանի մանկամարդ և գեղանի աղջիկ մը զոր կը սիրէ, ա՛յնչափ սիրով կ'զբաղի որ ժամանակ չունենար վիշտ ունենալու եւ սահմանագլուխն անցած ատեն գլուխը ետին դարձնելու։

Երեկոյն եկաւ։ Նաւարեկեալք հեռացան այդ վայրէն և Պ. Լընոէլ առաջարկեց երթալ ընթրելՀանեպանի մը խանութն ուր հաւանականութիւն ունէին չճանչցուելու։ Պատուիրեց առանց ծեքծեքման գործածել գեղջուհիներու լեզուն։ Ֆէրնանտ շատ դժուարութիւն ունեցաւ յաջողելու, բայց վերջապէս կրցաւ քիչ մը լեզուն դարձնել և գուեհիկ բացատրութիւններ գործածել։

Ընթրիքին, նոր բան մը չպատահեցաւ։ Ոեւէ զուարճութիւն մը փնտռեցին։ բընաւ ժամանակն այնքան երկար թուած չէր Պ. Լընոէլի։

Երգեցիկ սրճարաններ այցելելէ և կառքով պտոյտ մը կատարելէ յետոյ, գործելու ժամն եկած դատեցին։ ։ ։ Նէյզերի վերադարձան։

Արման խօսք առաւ որ Պ. Լընոէլ և Ֆէրնանտ իրեն պիտի սպասէին Նէյզերի ծառուղւոյն վրայ, և միայնակ մեկնեցաւ իրեն արշաւին համար։

Գիտէր ինչպէս ներս մտնելը։ պատին տակ բերաւ քանի մը խոշոր քարեր՝ զորս գտաւ չմնուելու վրայ եղող մերձակայ տան մը առջեւ եւ այդ յանպատրաստից պատուանդանին վրայ ելնելով, ձեռքը հասաւ պատին կատարին։ ինքզինքը վեր քաշեց եւ ցած ձայնով լռեցուց շուներն որք հեծեծիւնով կուլային անոր հոտն առնելով։ Կատարէն գետինը սահեցաւ եւ տունը մտաւ՝ պարտէզէն անցնելով եւ ծառերուն ետին պահուռտելով։ Զորս կողմն այնչափ լաւ կը ճանչնար որ չէր չփոթեր եւ դռները կը բանար իր հզօր ուսին մղմամբ։ այսպէս կրցաւ յարիշտակել արժէքզիներն, առանց լոյսի փնտռելով զայնս պարունակող արկղիկը։

Արդէն գաւիթն հասած էր, երբ իմացաւ որ պահապանն արթնցած էր եւ օգնութեան ձայներ կ'արձակէր։ Հողը բարձր էր պարտէզին մէջ, այնպէս որ դիւրին էր պատն անցնիլ ներսէն դուրս։ պատին վրայէն ցատքեց։ Երկու գնտակ ընդունեց կրունակէն։ բայց թեթեւ վէրքեր էին ատոնք։

Ապահով եղաւ թէ իրեն եռեւէն չէին գար եւ հասաւ ծառուղին ուր գտաւ զՊ. Լընոէլ եւ Ֆէրնանտ։ Ճամբան, արեան հոսումը դադրած էր։ դժբաղդարար, արեան բիծեր կային Արմանի սուկանին և տարատին վրայ։

—Այդ ի՞նչ է, հարցուց Պ. Լընոէլ։

—Ցաջողեցայ, ըսաւ։ Միայն թէ պէտք է որ Աէնի եզերքը երթան՝ հագուստներս լուալու համար։ Երկու տեղէ մեսս ճանկրթեցին թեթեւ կերպով, այլ քիչ մը արիւնեցաւ։

Ֆէրնանտ մտրմոքեցաւ այս վէրքերուն համար։ Պ. Լընոէլ ինքն ալ, յետ քննութեան, ապահովցուց թէ բան մը չիկար։ Ստիպուեցան երթալ դէպի գետն, և մտրոեցան Գուբպուլայի կողմը։ Արման ուզեց տանիլ Ֆէրնանտը։

—Չէ՛, չէ՛, կ'ըսէր մանկամարդ աղջիկը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԼԱՅՆԱՏԱՐԱԿ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ

ապրանքով վտանգի ժամանակ պատսպարւում էր նորա մէջ։ Իրահիմ բէրդը իւր արած լաւութեան փոխարէն խնդրեց որ ամէն տարի տանք նորան ձիու գարի (աթ արփասի)։ Մուլքադարութեան սկիզբը Խաչիկում սա է։ Իրահիմ բէգի մահից յետոյ դիւղերի կառավարիչ եղել է նորա մեծ որդի Աբաս Ալին։ Սա հօրից առաւել պահանջող եղաւ։ Աթ արփասի հետ պահանջեց և ցորեն 30 բաժնից չորը։ Սորա ժամանակ Շահը կառավարիչ էր նշանակել Վալի խանին, Վրացի ծագումով, որ նստում էր Խաչիկում։ Վալի-խանը թէեւ կառավարչական մասը առաւ իւր ձեռքը, բայց մեր դիւղի մուլքադարական իրաւունքը մնաց Աբաս Ալիի վերայ։

Երկու տարի յետոյ Վալի խանի տեղ նշանակուեց Քեարիմ խանը։ Նա դեռ Նախիջեւանից չեկած, նորա որդին Եայիջի գալով մարդիկ էր ուղարկել Խաչիկից երկու գառ տանելու, Վալի խանից Խաչիկում մնացել էին մի քանի վրացի հասաւուններ, որոնք նախանձից վրայ են հասել եւ գառները խլել։ Քեարիմ խանի որդին անպատուութիւն համարելով այս անցքը՝ ուղարկեց Եայիջեցի Դոստալի բէգին որ գոռոզութեամբ իւր մարդիկներով եկաւ Խաչիկ։ Խոջայ Ակոբը, այն Թաթոսի հայրը, որ մի ժամանակ իւր աղջկայ հարսանիքում քեզ ասում էր Օհան Օձնեցու պատմութիւն (գլ. ԼԱ.)։, դիմեց ինձ Ուհանը, Խոջա Ակոբը վազեց Դոստալի բէգի ձին բռնելու։ Բայց սա չատ ծեծեց խեղճ Խոջայ Ակոբին։ Անձրեւը պատճառ բերելով՝ ձիանքը կապեց եկեղեցու մէջ, իսկ ինքը իւր մարդիկներով նստեց բեմի վերայ։

«Եայանի բան է, մեզանից ոչ ոք չէր կարող խօսել նորա դէմ, ահը և երկիւղը այնքան սաստիկ էին, որ Եայիջի կողմից մի ձիաւոր երեւալու ժամանակ տղամարդիկ թմդիրների եւ ամբարների մէջ էին թագչում, իսկ կանայք ձորերը և խուլ տեղերն էին փախչում որ աղատուեն ծեծից և անպատուութիւնից։ Դոստալի բէգը պատահած մարդկերանց թրի բերանով քշեց տարաւ Եայիջի, բայց ողորմած խանը խնայեց և անպատիժ վերադարձրեց։ Քեարիմ խանը գալով արգէն կառավարում էր ամբողջ Դարալագեազը։

«Սորա ժամանակ մուլքադարները այնքան չատացել էին, որ մի դիւղի վերայ մի քանի մուլքադար միանգամից իրաւունք էին յայտնում։ Աբասալի սուլթանը չարունակում էր մուլք առնել Խաչիկից եւ երբ սորա օրով Ռուսաց տիրապետութիւնը եկաւ, մուլքը այնուամենայնիւ էլի չարունակւում էր։ Այդ ժամանակ երկու կրակի մէջ էին մնացել, մի կողմից Եայիջեցի մուլքադարը, միւս կողմից Ռուս ամբարդարը մեզ վառում էին։ Առաջինը իւր իրաւունքները լայնացրեց և սկսեց պահանջել մեզանից ցորեն, խոտ, եօնջայ, դարման, մի խօսքով ինչ որ հողից ստացւում է, մինչեւ անգամ աթար։ Այդ բաւական չէ՝ պահանջում էին որ այդ բերքը մենք տանէինք և յանձնէինք Եայիջում։ Մուլքադարի ծառան (սարքարը—մուլք ժողովողը) նոյնպէս նեղացնում էր մեզ։ Նա իւր կամքով դրօշմում էր կալի թեղը, չքամած ցորենը և ինքը գնալով հաց ուտելու կամ քնելու, յաջող քամին փչելու ժամանակ իրաւունքը չէր տալի կալը քամելու, մանաւանդ դիւղերները՝ երբ միայնակ, անօգնական մարդը պէտք է աշխատէր։ Այս պատճառով սարքերը շատ անգամ ծեծ էր ուտում։ Սորանից յառաջացաւ մեծ դժգոհութիւն ժողովրդի և մուլքադարի մէջ, ան մուլքադարի, որի իրաւունքը խարեբայութեամբ սկսուեց այժմ քանդուած բերդի շինութիւնից, մեր աչքի առաջ։ Ինչ եւ իցէ 1850 թուականի սկզբում վեճ է բացւնք մուլքադարի հետ և դատով գործը տարանք, դիւղը շինեցինք պետական։

«Այսպէս էին մուլք դարձել Դալարագեազի մի քանի դիւղեր այս և այն՝ գռոշի արժէք չունեցող, թուրք բէգերի ձեռքում, որոնք այժմ էլ չարունակում են տիրապետել ժառանգաբար, չեշտեց ուստայ Ուհանը և չարունակեց թէ Ռուսների տիրապետութեան սկզբում պետական հողերի համար փող չէին առնում ինչպէս այժմ, այլ փողի փոխարէն հողի բերքի 10 բաժնից մինը, այսինքն տասանորդ էին առնում և այս տասանորդը մենք ինքներս պարտական էինք տանել Նախիջեւանի գաւառը, Աբասաբատ դիւղը, ռուս ամբարդարին յանձնելու։ Սա էլ պատճառ բերելով թէ ցորենը կամ գարին պակաս է, մաքուր չէ, խոնաւ է և այլ շատ բաներ, ուստի չէր ընդունում և օրերով մեզ չէր արձակում, մինչեւ մի քիչ փող ձեռքում դնելով կ'ազատուէինք։ Այս էլ երկրորդ կրակն էր, վերջացրեց ուստայ Ուհանը իւր երկար բացատրութիւնը։»

Տասներեք երրորդ դարու Աղաթ դիւղը, որ Սմբատ իշխան Օրբէլեանը նուիրել էր Ամաղուի Նորավանքին, պէտք է որ լինէր կամ այժմեան Խաչիկի տեղը, կամ սորանից մէկ վերստ դէպի հիւսիս, Քուռակախաղաց (Ղուլուն օյնաղ) լերան արեւմտեան ստորոտում, ինչպէս հաւաստիացնում է մեզ նոյն իշխանի կանոնիկ յիշած արձանագրութիւնը, 1261 թուականից։ Խաչիկի շուրջը և հիւսիսային ուղղութեամբ մինչեւ Քարկովայ վանքը կան դիւղատեղեր, տների փլատակներ, գերեզմաններ, խաչքարեր, ձիթհանքներ։ Ձիթհանքի մի մեծ բոլորիկ քար կողքի վերայ դրած է դիւղի հրապարակում, ուսումնարանի շինութեան առաջ։ Միւս ձիթհանքը դիւղից դուրս է և այժմ նորոգած։ Նորա բոլորակ քարը կրում է այս արձանագրութիւնը։ «Կուկեցի ուստայ Յոհաննէս նկարագրար։ Ես Սամոն որդի Յոհաննէսի Տէր Սամուէլի։» Կուկի, այժմ Քիւքի, երբեմն հայաբնակ, այժմ թրքաբնակ գիւղ է Նախիջեւանի գաւառում, Կանլի գեօլի մօտ, որից և Քիւքէ դաղ լեառը։

Խաչիկից հարաւ արեւելք, մի և կէս վերստ հեռու գիւղից, Կապաստաբ բլուրի շարունակութեան վերայ կայ փոքր գիւղատեղ իւր եկեղեցու, տների և գերեզմանատան փլատակներով առանց որ և է արձանագրութեան և թուականի։ Խաչիկեցիք անուանում են սորան Հէն քէ-ղաթէ։ Կատուաքարից հարաւ, Հաւուշի գետի վերայ, մի սրածայր ժայռի գագաթին կայ աւերակ բերդի պարիսպ, ուր դանում են պղնձէ նետեր, իրբեւ ապացոյց որ երբեմն այդ տեղ մարդկային արիւն է հոսել։ Խաչիկեցիք երբեմնակի անուանում են սորան Հրաշկաբերդ, բայց սխալւում են։ Բերդի շուրջը և տակի ձորը կրում են Բէրդաբեղ կոչումը։

Խաչիկի արեւելեան կողմից իրար վերայ կուտակուում են կանաչածածկ լեռները, որոց ամենաարձրը կոչւում է Գեալէն ղայա, (հարսի ժայռ)։ Լեռները մասամբ վարելահողեր են, մասամբ արօտատեղեր։ Մի ճանապարհ օձապտոյտներով Խաչիկից բարձրանում է մինչեւ Գեալին ղայայ և այնտեղից թեքւում է դէպի Կնիչիկ, Կորադիզ, Օղբին և այլ գիւղեր։ Հենց այդ ճանապարհով ուղղուած, Խաչիկից մի վերստաչափ բարձր, ձորի դիմին, հարթ բլուրի վերայ կը հանդիպէք մի ծակ քար, որ զարմանալի ճարտարութեամբ բժշկում է Խաչիկեցւոց ցաւոտ ականջները և դորա համար ևս բլրակը իւր ծակ քարով կոչվում է Անկ-ծալ-եաչ։

Նոյն ճանապարհով մի քանի քայլ եւս վեր՝ կը հանդիպէք բոլորակ շարուած պատեր, առանց առատաղի։ Առատաղը եղել է։ բայց մի դիւղ ունենալ Խաչիկից եւ երբ սորա օրով սուրբը ձգել է նորան ներքեւի ձորը։ Պատերի ներսը, դեռեւի մէջ ցցուած կայ մի արշին բարձրութեամբ նեղ, անտաշ, կոպիտ, ձէթոտ, ծխոտ եւ ցլոտ քար, որի ճակատին կացնով փորած է երկու խաչաձեւ նշան։ Սորա շուրջ դարսած են մինչեւ քսան հատ կաւէ ճրագ։ Սա մեծ և նշանաւոր ուխտատեղի է Խաչիկեցւոց համար, որոնք կոչում են սորան սովորաբար Ընկզարդ, երբեմն էլ Հէզարդիկ։ Խաչով, աւետարանով երդուելը Խաչիկում այնքան ոյժ չունի՝ որքան ընդհանրացած Ընկզարդարով երդուելը։ Նա բժշկում է մարդկանց և անասունների ցաւերը, հաւասարապէս։ Շրջակայ գիւղօրայքում հանրացաւը կատարում է անասուններին, բայց Խաչիկում, Ընկզարդարի զօրութիւնից, մի դառն անգամ չի ստացուում։ Երբ դարնան վերջին ձիւնը հալվում է եւ Խաչիկեցիք առաջի անգամ պէտք է անասունները հանեն դաշտ և իւրանք էլ գնան վարելու, նախապէս անասունները քշում են Ընկզարդարի մօտ, երեք անգամ պտտցնում են նորա շուրջը, մատաղ մորթում, հաճոյանում են ուխտին և ապա թէ վստահում են դաշտ դուրս գալ։ Որովհետեւ Ընկզարդարը բժշկում է և անասունների, ուստի խորիմաստ և հանճարաւոր Խաչիկեցիք յիշեալ բառի ծագումը բացատրում են Ինչ զ-ղ-ռի, այսինքն կովի ուխատեղի, որ կրճատ կլինի Ընկզարդար։

Իւրաքանչիւր տարի, Համբարձման օրը, գիւղի մէջ մնում են միայն զառամեալները, անդամալոյծները և թոյլ հիւանդները, այն ինչ միւս տղամարդիկ, կանայք, հարսներ, աղջկունք, երեխայք, հովիւ, ձի, եզ, կով, ոչխար, շներ, կատուներ, միով բանիւ Խաչիկու բոլոր ընչաւորները ժողովւում են Ընկզարդարի շուրջը, աղօթում են, զօսնում են, զուարճանում են և մի քանի տարի առաջ վիճակախաղ էին անում (Ջանգիւլում), մատաղ են մորթում։ Բոլոր կթի ոչխարները և կովերը կթում են։ Կաթի մի մասը բաժանում են գիւղի աղքատներին, միւս մասից բրինձով կաթնապուր են եփում, արականների և իգականների համար առանձին սեղան են բանում կանաչ դետնի վերայ, ուտում են և ուրախանում։ Նախկին տարիներում այդ օրը մի վայրենի ոչխար էր գալի և պառկում Ընկզարդարի առաջ, Խաչիկեցւոց մնում էր հեշտ ու հանգիստ մորթել և ուտել։ Բայց այժմ սուրբը իւր վաղեմի սովորութիւնը թողել է։

Հարցրէք ո՞ր Խաչիկեցուն կուզէք, թէ ո՞ւր է Ղուլուն օյնաղ սարը, նա խոկոյն ձեռքը կմեկնի արեւելք՝ դէպի այն բարձր սարը, որ մի լանջով կախւում է Խաչիկու վերայ, միւսով թեքւում է այն խորաձորը, որ բոլորեքեանք անուանում են Փայ-ջրայ (գսմաձոր) կամ Մահրաստ էրդի (վաղդ ապատական հող, ամրանոց, բնակարան)։ Զորի աղբիւրները միանում են, հոսում են վայր, խառնւում են Կնիչիկ գիւղի առուակի հետ և ապա խորխորատ ժայռերի միջով իջրեւ մի առու, գընում է Ամաղուի տակով, Ուփի ձորով մինչեւ Արփաչայ։ Ղուլուն օյնաղը Սմբատ իշխանի արձանագրութեան մէջ յիշած Քուռակախաղացն է, որ այժմ չէ գործածւում։ Հետաքրքիր է թէ հայ անունը ե՞րբ է թարգմանել, կամ հնուց ո՞ր լեզուով էր գործածւում։

Ղուլուն օյնաղ կամ Քուռակախաղաց անուան ծագման վերաբերութեամբ բնիկները ասանդարար հաստատում են թէ Փայ-ջրայ կամ Մահրաստ իւրդի նորա համար է կոչւում, որ Ամաղուի Նորավանքի վարդապետները ունէին այդ ձորում եւ ցանք և գոմեր։ Մի անգամ, վարդապետներից մինը մատակ ձիու վրայ նստած՝ հաց էր տանում վանքական գուրգանաւորների համար և նորան հետեւում էր ձիու քուռակը։ Ղուլուն օյնաղ սարի գլխին Ղարաղուշը (արծիւը) բարձրացնում է քուռակին և օդի մէջ խաղացնում... Սորանից ծագել է սարի անունը։ Պատմում են նմանապէս թէ Ամաղուում Բուրթել իշխանի կառուցած տաճարի գմբեթի վերայ, որ այժմ խոնարհուած է, բանդակած էր արծուի և քուռակի արձանը։

Թէպէտ ճանապարհորդութեանս ուղղութիւնը Խաչիկից դէպի հիւսիս է, սակայն չէ կարելի անտես թողնել Հաւուշ գիւղը, ուր գնալու համար ես պէտք է թեքւում դէպի հարաւ արեւելք։ Կատուաքարի մօտով, սարերի լանջով, ձորերի միջով ես դուրս եկայ Պոպոտաղ ձորը, ուր արդարեւ սառնորակ աղբիւրի շուրջը կան շատ ընկուզենիք և հաղոզի որթեր։ Սորանից յետոյ Ռոսաղ ձորակն է և ապա Հաւուշը, մի թրքաբնակ գիւղ, որ ոչնչով չէ տարբերում իւր նմաններից։

Անշուշտ, սա այն Ա-ւէշ է, որը Սմբատ Օրբելեանը, 1261 թուականին նուիրեց Ամաղուի Նորավանքին (2)։ Սմբատի մահից յետոյ, Նորա եղբայր Տարսայիճի իշխանութեան օրով, Նորավանքի վանահայր Սարգիս եպիսկոպոսը նոյնպէս նուիրում է այս գիւղը իւր սահմաններով վանքական հիւրատունը, որ կը տեսնենք իւր տեղը և իւր ժամանակը։ ԺԳ. դարու վանքապատական Աւէշը, Ռուսաց նոր տիրապետութեան ժամանակ, մնքադարական իրաւունքով պատկանում էր, իւր ամէն սահմանով, Եայիջեցի Յուսէֆն—Ալի սուլթանին, Դոստալիբէգին (Խաչիկու եկեղեցումէն կասող) և Քեազում բէգին, որոնցից այժմեան Հաւուշեցիք գնեցին իւրաքանչիւրմամբ բոլոր գիւղը և հողերի մեծ մասը իրրեւ սեփականութիւն։

Այս գիւղից 4-5 վերստ դէպի հարաւ արեւելք, արձակ կանաչ լեռնագօտու վերայ կայ հայոց հին, այժմ անբնակ, գիւղատեղի Թ-ա-ղ-ա-ղ անունով։ Թէպէտ առանձնակի և նշանաւոր բան չկայ աւերակների մէջ, սակայն տեղական հայերը և թուրքերը, գուցէ անունից յափշտակուած, պատմում են որ գիւղը այնքան գեղեցիկ է եղել, որ թամաշայ (տեսնելու արժանի) է եղել շրջակայքում։ Սոցա հրճուանքը չափաւորելու համար հաստատիացնում եմ, որ այդ գիւղը պէտք է լինի Ստեփաննոս եպիսկոպոս Օրբէլեանի գիւղօրէից ցուցակում յիշած Թ-ա-ղ-ա-ղ-ը, Ճահուկ (Ջահրի) գաւառում, որոց արդարեւ այնքան հեռու չէ։ Թամաշալողը իւր շրջակայ հողերով պատկանում է Հաւուշեցւոց։

Հաւուշի հիւսիսային եղրում, բարձրը ժայռի ստորոտումներումէ հայոց փոքրիկ եկեղեցու աւերակ հասարակ քարից, ցնամած։ Անտաշ վէմ քարը դեռ եւս ցից կանգնած է սեղանի վերայ։ Արձանագրութեան հետք չկայ։ Շրջակայ դերեզմանաքարերը անտաշ, անարձանագիր և անթուական։ Աւերակները վերջին ժամանակի գործ են։

Սորանցից մօտ 100 քայլ դէպի հիւսիս, կիսաշրջան ձեւի ժայռի ճակատի բաղմաթիւ ճեղքերից վազում են յորդաբուղխ ակնակիտ աղբիւրներ, Հայերը կոչում են ժայռը Կ-ղ-ռ-ի իսկ թուրքերը Զբաղ-ռ-ոյ (ճրագատեղի)։ Թուրքերը շատ են յարգում սորան իբրեւ ուխատեղի։ Եկեղեցու աւերակները զնեելուս ժամանակ ինձ շրջապատող հեռաքրքիր Հաւուշեցի թուրքերը մինչեւ անգամ կրկնում էին «դա ի՞նչ է, տեսնելու արժանի Զբաղխանան է։» Լաւ, տեսնենք, ասացի։ Գեռնի մակերեւոյթից խորանում է քարաժայռի մէջ մութ անցայր, որի պատերի ամէն մի կէսից ջուրը կաթկթելով լճակ է կազմում յատակում և արի բերանով հոսում դուրս։ Ուղեկցող Հայերը հաւատացնում էին թէ այրի մէջ կայ ճգնաւորի դերեզման, որից և կախուած է Կղաւորի զօրութիւնը։

Նայում եմ՝ այրի բերանը նեղ է, ներսը սաստիկ խոնաւ, ջուրը անգադար կաթում է։ Ահա դերեզմանաքարի ծայրը երեւում է, ցոյց են տալի ինձ ուղեկիցներս։ Շարժուած հետաքրքրութիւնից վերնահանգիրձս հանեցի և փորեսող մնայ այրի մէջ։ Ցասը բոպէ մնալով թէև լաւ թրջուեցայ, բայց հաւատացայ որ չկայ ոչ մի գերեզման և դերեզմանաքար և դժուար թէ որ և է ճգնաւոր համաձայնէր բնակուիլ այդպիսի այրում։

Ի՞նչ նշանակում արդեօք Կղաւոր բառը որ ես մի քանի տեղ լսած եմ և այդպիսի տեղեր տեսած եմ։ Այս տեղ ջրոտ այրին Կղաւոր են ասում, մի այլ տեղ ջրվէժ տեղին նոյնպէս Կղաւոր են ասում և այդ տեղերը միմեանցից չատ հեռու են։ Ինչ և իցէ։

Հաւուշի Կղաւորը ուխտատեղի է Խաչիկու հայ կանանց համար, բայց առաւել ևս չրջակայ թուրք կանանց համար, որոնք ուխտի գալով կախում են այդ սրբի առաջ կանգնած թուփ ծառի ճիւղերի վերայ, ինչպէս ես ականատես եղայ, դոյն դոյն թելերը՝ չթի կտորներ, փոքրիկ արախչին, կանանչ փոքրիկ հանդերձի բոլոր մասերը, ճօճ և մէջը չորեք երեխայ (չբերք կանանց գրած՝ որպէս զի յղիանան), երկաթէ բեւեռներ, փայտի բարակ կտորներ, Բերբալայից բերած կաւէ բլուններնի չարք, և այլ չատ առարկաներ։ Այդպիսի ծառը կոչւում է Զբ-ռ-ռ ագաչ (ցնցուտածառ)։ Սոյն ծառը ես տեսել եմ Ղաղախու գաւառում, վերին և ներքին Բասենեերում և այլ տեղեր՝ հայերի և թուրքերի մէջ։ Երեւում է որ Զբնեթ աղաչին ունի հին, կռապաշտական ծագում։

Արդէն կանգնած եմ Նախիջեւանի գաւառի սահմանում, բայց կվերադառնամ եկածս ճանապարհով կրկին Խաչիկ և այն տեղից կուղղուեմ դէպի հիւսիս։

Խաչիկից երկու վերստ հեռու, նորա հիւսիսային կողմում, ալեծածան արտերի մէջ երեւում է ահա իւր ժամանակ նշանաւոր, իսկ այժմ թշուառ, աւերուած Բ-ր-դ-ա վանքը, որ հազար տարի շարունակ նայում է մեզ վերայ, հազար տարի պատութիւններ են կարդնչում կամ կաղմակերպւում, աղդեր են անհետանում կամ յայտնադործւում հազար տարի։

Հազար տարու պատմութեան մէջ խորասուզուած, երկար ու ձիգ անցեալի տակ ընկճուած՝ ես քայլերս փոխում եմ դէպի Քարկով, դէպի տասը անընդհատ դարերի կենդանի վըկան։ անցնում եմ Ռ-ա-ղ-ի աղբիւրը, Ղ-ր-ղ-ա Բ-ա-ղ-ը կոչուած գիւղատեղին, կարդում եմ կնոջ չափ հողի մէջ խրուած խաչքարի արձանագրութիւնը «ի թվիս ԶԼ. (730) Ե։ Սարգիս կրօնաւոր կանգնեցի զխաչս ի բարեխօսութիւն ինձ և Դաւթին»։

Վանքի արեւելեան կողմում, Խաչիկեցւոց արտերի մէջ երեւում են շատ քարակոյտներ հին տների աւերակներից մնացած։ Գուցէ միաբանութեան կացարաններ լինին։ Նոցա մէջ կայ և մի ձիթհանք՝ իւր կողքի վերայ դեռ եւս կանգուն բոլորակ քարով։ Դէպի հիւսիս՝ բլուրի լանջի վերայ ընդարձակ դերեզմանատուն անարձանագիր տապանաքարերով։ Դէպի հարաւ ջրաղացատեղի վերայ թափուած են ջրաղացի քարէ խողովակաձև նաւի մեծամեծ կտորներ (բաժինները), թուով հինգ հատ։ Այդ խորանարդանման քարերից մինի վերայ կայ այս արձանագրութիւնը «Զամենարաբին և զլուսաւորիչն եկեղեցւոյ զՁեր Ստեփաննոս ի բարի յիշեցէք թ. ԶԽԷ. (747)։» Քարերից մինը Խաչիկեցիք տարել են իւրանց Շոր աղբիւրի համար նաւ շինելու։

Զբաղացը իւր ջուրը սատանիս է եղել այժմեան Շոշան առուակից եւ քարհիղներից, որոնց հետքերը կան և այժմ։ Քեահրիզը սորիրկրեայ ջրանցք է, հեռու տեղից ջուր հանելու և բերելու։ Քեահրիզի սահմանում երկու բարձր պատուանդանի վերայ մի եւս առաւել բարձր կանգուն խաչքար դժուար ծանելի արձանագրութեամբ՝ կոչվում է Պ-ղ-ա-ս-ը խաչ, ըստ որում յետեւի երեսում ունի ուռուցիկ մասը պրսի նման։ Խաչիկեցիք կոչում են սորան և Սասի խաչ, այսինքն ցասման խաչ, ըստ որում կայծակի, մրրկի, փսան և այլ այդպիսի հասարակաց թշուառութիւնների առաջն առնում է։ Վանքից տասը քայլ հարաւ կիսով չափ հողում ծածկուած տապանաքարերի շարքում մինը կը բրում է հետեւեալ գրութիւնը։ «Այս է տապան Մկրտիչ կուսակրօն սրբազան քահանային։ յիշեցէք ի Քրիստոս։ Թվ. ՉԷԲ։ (772)։»

Վանքի տակը կարելի է հաշուել մինչեւ երեսուն և հինգ սենեակների աւերակներ։ Ահա այն բոլորը, ինչ որ կարելի է տեսնել Քարկովի շրջակայքում։

(Աբարտ) ՔԱՋԲԵՐՈՒՆԻ

ԳԱՐԴԱՆԱՆՑԻ ԹՈՒՄԲԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԹՈՒՄԲԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԷՏՍ ՄԱՆԿԱՆՑ

Գին 3 ղրուշ

ԴԱՅԱԳԻՐՔ ԹՈՒՄԲԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿԱՐԱՐԱՆՑ

Գին 7 ½ ղրուշ

Մայրաքաղաքիս դիմաւոր վարժարանաց մէջ քանակապատութեան ուսուցիչ Գարթալեան երուանդ էֆէնտիի աշխատասիրած այն երկու թուանաքանութիւնք կրթական արդի ծրագրին համաձայն պատրաստուած են եւ Պատուելի Ալեքսան. խորհուրդն գնահատելով վաւերացած եւ գրաբար վարժարանաց մէջ մուտ գտած են։ Հայոց ՄԻԱՅՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ՝ որ իւր 40 էն աւելի վարժարանաց պէտք եղած դասագրոց ընտրութեամբ այնքան խստապահանջ է, մեծապէս գնահատելով այն դասագրքերն ընդունած է իւր վարժարանաց մէջ եւ այս իսկ կատարեալ երաշխիք մ'է Գարթալեան թուանանութեանց ընտրելագոյն մեթոդին եւ կատարելութեան։

Կը գտնուին ամէն հայ դրավաճառաց քով։ 644 15—30

Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ՄԵԾ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

1853

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌՈՑ

Թիւ 27 Ֆինսպուրի Սթանպոլ

Թիւ 472 Մեծ փողոց Բերայ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ

ԿԱԶՄ

ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ԳԻՐԵՑԿԱ ՓԱՐԱՎԻՐ

ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅՔ

ՏՈՒՄԱՐՔ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ Ի ՀԱՐԱՄԱՆԻ

Տպագրութիւն

Այցեցուցակ, Հաշուեցոյց, Շրջաբերական, Հրաւիրագիր, նամակազուրկ եւն. եւն. եւն.

☞ Ցանկացարարութիւնք խնամով եւ փութով կը կատարուին։

ՏՐ. ՔՆՈՐՍԻ

Հակատեն դայլն դեղ, շինուած Ի ձեռն

Մայրդբը Լուսիոս Պրունինկի, ի Հէօխստադ, Գերմանիա, որ միակ իրաւունք ունի սոյն դեղին պատրաստութեան, պաշտպանեալ արքայական արտօնագրով։

Տր. Քնորսի Անթիրէգիսն, երիտասարդաց համար 1 էն 2 կրամ կ'առնուի՝ ջրի կամ ուրիշ ո և է ըմպելիքի մէջ լուծուելով, և ամէնէն ազդեցիկ ու ամէնէն ծանօթ դեղն է գլխու ցաւի, անգարի, ջղային ցաւի, յոգնացաւի, ժանտատենդի, և ուրիշ չատ հիւանդութեանց մէջ լաւագոյն հականեխիչ դեղն է։ Ջերմպէս կը յանձնարարուի բժշկական համալսարանէն

Կը գտնուի ամէն ծանօթ դեղագործ և դեղավաճառի քով։

Տր. Քնորսի Անթիրէգիրնի վրայ փընտռել Առիւծի պատկերը։ Իւրաքանչիւր տուփ անպատճառ կը կրէ Տր. Քնորսի ստորագրութիւնը կարմիր տառերով։

Զգուշանալ կեղծ երէն։ 515

ՅՈՎԱԿԻՄ ԳԱԼՍՄԻԵԱՐԵԱՆ

Վարժարապետ Կարասխոյ

Պոլիս Ֆինճանճրլար Եղբուչը Ամերիքան խանի տակ 23 թիւ վաճառատան մէջ կը վաճառուին ամէն տեսակ անական պիտոյք, ինչպէս են գեղատեսիլ և գիմացկուն մահճակալներ, նստարաններ, տաքռներ, կարի մեքենայներ, զանազան տեսակ քարիւղի լամպարներ, խոհանոցի և սեղանի սպասներ, ժամացոյցներ, ճերմակեղէններ, ամէն տեսակ արդուզարդի նիւթեր եւն։ Ցաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի ըլլան թէ գներու չափաւորութենէն և թէ ապրանաց տեսակէն։ 746 12—12

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷՄԻԱՏԻՆ ԻՏԱՐԻ ՈՒՄՈՒՄԻՆՍ

Պիդա սանճաղը տախիլինէ Գալէի Սուլթանիյէ գաղաքնա մէրպութ Սալիհէր վէ ճիվարը օրմանլարընան թապկի գուրուեուզ եէրէ տէօքիւլիւ վէ քէրէսթէ իմալի զմինընա թիւճարան վէ սարիէ թարաֆընան գաթ օլուռնան էշճարընն քէօքէրէրինէ գալմըշ օլան վէ հինը իմալինէ քիւթիւքլէրինէն սաթէը արգա տէօքիւլէնիլէրտէն պիր պուշուգ սէնէ զարֆընա տէրմ վէ ճէմ իտիլմէք վէ թէկարրիւր իտիճէք պէտէրինին եիւզտէ եիրմիսի բէշինէն վէ գուսուրը միւտտէթը իհալէնին նրսփը օլան ուզուգ ալ զարֆընա միւթէսամի իլէ թագսիթտէ վէ լիրան օսմանի եիւզ զուրուշ հիսապը իլէ այնէն և նագտէն լիրա օլարագ Օրման վէ Մէտտին իտարէսի ումումիյէսի վէզնէսինէ թէպլիմ իտիլմէք վէ քէֆֆիֆլէի մուամէլէթտա Օրման նիզամնամէսինէ վէ օլ պապատ թանզիմ վէ թէտթիթ գըլընաճագ օլան գոնթրաթօսը ահքէամընա թապի օլմագ վէ իտէլիւգայէտ պէտէլը մուգարրէրի ճանիպը իտարէտէն մուաֆըգ վէ հատտը իթիտալատ կէօրիւլուր իսկ իշզաս 305 սէնէսի թըշրինը էվվէլինին եէտինճի ճումա իրթէսի կիւնի գարարը մուվագգաթը չէքիլուզ պիր հաֆթա զարֆընա եիւզտէ իւշ զամմ գապալ օլունուզ մուամէլէի լազըմէսի իճրա գըլընմագ չարթը իլէ 2000 ճէտիտ գանթար չամ գապուզը պուրաճա վէ մահալինէ մէկգըլի միւզայէտէյէ վազ իտիլտիկինէն պունա թապկի օլուզ չէրարթը իհալէյէ քէսպը վուգուփ իթմէք իսթէեէնլէրին տէօզիթօլրի իլէ պէրապէր Տէրսաատէթտէ Մալիյէ Նէզարէթը ճէլիլէսինէ Օրման վէ Մէտտին իտարէի ումումիյէսինէ վէ մահալինէ լիվան մէզգիւր Օրման սէր միւֆէթթիչիլիկինէ միւբաճաթի իթմէլէրի իլան օլունուր։

28 Իլուլ 305 725

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՊ ՍԷՐԱՖԷՐԻ

Միւսպարա օլունճագ եիւզ օն պին քիլի ճէտիտ եումուշագ Բումէլի պուղտայրն պէհէր քիլէսի էլլի տէօրթ պուչուգ ղրուշա վէ գէրդ պին քիլ սէրթ Բումէլի պուղտայրընն պէհէր քիլի էլլի իբի ղրուշ օն փարաչա թիւլիպի էօհտէսինէ գալարագ իհտիյէսի իճրա գըլընմընշ վէ իլլուլէն օթուզընճը ճումա իրթէսի կիւնիւ սաաթ օնա գատար եիւզտէ պէշ թէնզիլաթընն գապուլի մուգարրէր պուլունմուշ օլ տուղընտան օլ վէճհէյէ թէնզիլինէ իթայէ թապկի օլանլարընն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

28 Իլուլ 1889 846

Նօ. 21 1—2

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Բ. Ն. ԲՐԻԹՕՓՈՒԼՕ

Ի Մեծ-Շուկայ Սօրկուճճու խան թիւ 8—9

Եւ Սուլթան-Համամ Նորաշէն Պոյաճը-խանին տակը.

Ցոյն վաճառատունն՝ որ արդէն հանրածանօթ հաստատութիւն մը դարձած է, այս անգամ իւր գործն աւելի ընդարձակելով, և իւր պատուաբժան յաճախորդաց աւելի դիւրութիւն մը ընծայելու համար, մեծ ճիւղ մը եւս բանալով Նորաշէն Պոյաճի-խանի տակ, կ'ազդարարէ իւր ազնիւ յաճախորդաց, որհատնտիր ապրանքներ կ'ուրոպայէն բերելով, այսինքն, ծաղիկ, փեռուր, մկրատեթան վերա բերեալ հանդերձանք, և հարսանեաց համար պլաղան ծաղկեպսակներ և ծաղկէ փնջեր, ժապաւէն, ժանեակ, շղարշ, «պրօտէ», «պարէղ» «քէօփիւր», «թաւլաթան», «ճուճի», «պուկլան», «թիւլկամէ», «մուսուլինա», «ըսլաթրին», «ֆօրմա», «ֆիտտա», շապիկ, վզնոց, թաշկինակ կտաւեայ, մետաքսեայ, և զանազան տեսակներ, «ֆերաչա», վարագուրանոց, թաւիշ, «սաթէն», արդուս, «քրէք-անկէ», «պուռնուգլու-խարշ», և այլն, և այլն, խիստ գոհացուցիչ ու աժան գնի, բով պիտի վաճառէ, թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր քանակութեամբ գնորդաց։

Անցեալ զատ, մանաւանդ հարանեաց և մկրատեթան պէտքերու աւելի կարեւորութիւն տալով, իւր գործին մէջն առած է, շատ տարիներէ ի վեր այն ճիւղին մէջ ձեռնհաս հանրածանօթ ձեւագէտ (մնտրդրա) Պերձակեան Պատրէսս անուն մասնագէտ անձն, որ հարանեաց ամենանիր մասիր կապելու առանձնակարգ վարպետ մ'է, և որ այսու զեկուցագրով կը յայտարարէ թէ՝ որոշուած է հարիւրին քառասուն խիստ մեծ զեղչ մը ընել, որպէս զի իրեն դիմող բոլոր յաճախորդները՝ թէ՛ ապրանաց, թէ՛ ճաշակի, և թէ՛ գլխաւորապէս գներու ժանութեան մասին համոզմանցն գոհացուցիչ լինի։ 773 8—10

ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի Վ.ԻԵՆՆԱ II Կլուէնկոս 22

Օ ԳՐՈՒԱՍԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի Վ.ԻԵՆՆԱ II Կլուէնկոս 22

94, Երիքսէք Գալաթրրմ, Վայվոտայի դիմաց, 94

Այժմ էրէկն ալինուզ կարելի է հագուստ գնել Օ Գրուասանէն.

Արանց և մանկանց համար ունեցած հագուստներուն ահագին մթերքը ձեռքէ հանելու համար, Օ Գրուասան վաճառատունը որոշած է վերստին զեղչել իր գներն, և այս զոհողութեանց ծայրայեղութիւնն է։

	Ֆրանկ
Ռրտէնկոտ գոսթիւմ գծաւոր կամ ֆասոնէ, ամբողջ բուրդ,	50
Շըվիոդէ բառատսիւ, մէջը մետաքս, ամբողջ բուրդ, վայելուչ ձեւ	28
Ամբողջ ձեռք հագուստ, շըվիոդէ կամ գազմիրէ բրդեայ վերարկու	25
Պոնժուռ գոսթիւմ գծաւոր, գունա

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000 — **"ՓԻՆԻՔՍ"** — Հիմնեալ ի Լընտըն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կալգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալէր խան, Գալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերեւ։ 31

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆունտ	8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1888	»	4,817,262
Տարեկան հասոյթ » » »	»	10,069,700

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆունտ 6,250,000 — Պահեստի դրամ ֆունտ 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շրջենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Այն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆունտ

Լիազօր ներկայացուցիչ Հասան Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Եօռկիատիս խան. 36

ԾԱՆՕԹ.—Տեարք Ներսէսեան Հայր և Որդի, Ընկերութեանցս Պոլսոյ դրամատարը, լիակատար ՎԱՐԿ ու ՀՐԱՀԱՆԳ ընդունած են վճարելու անմիջապէս այն ամեն վնաս, որոյ հաշիւը հաստատուած է և վաւերացեալ Ընդհ. Գործակալութենէն։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵԼԻՐԻ

Մէջէ ճապ պիթիլիզը եերմի պէն ատէտ։

Ֆիկէօզ պիլէմէսինէն քիրէչիւք եիւզ էլլի մէթրը միքեապ մազունա դալաբը եէտի եիւզ էլլի ատէտ։

Ինչաաթը ասկերիյէ իչուն պալատէ ճինս ու մրգ տարը մուհարբեր իւչ գալէմ քէրէսթէ մէվզրի միւնագասայա գօնուլտրզնտան թէշրին էվվէլին տէօրտինճի չարչէնպէհ կիւնի գարարը գաթիսի վէ իրթէսի կիւնի եիւզէ պէշ թէնգիրաթը օլտուզնտան թալիպ օլանլարին ինչաաթը ասկերիյէ տաիրէսինճէ միւրաճաաթ ելթմէլերի իլան օլունուր։

26 Իլուլ 1889 — 844
Նօ. 19 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍԵԼԻՐԻ

Ճէզրէ վէ մարտին վէ Նասրիպնէ պուլունան ասաքիրի չահանէ վէ հայվանաթը միրկիյէ իսարէսի իչուն մահալինճէ մէվզրի միւնագասայա գօնուլմուշ օլան երզադ վէ սաիրէնին պուրուճա ելթաբնա թալիպ օլանլարին թաքիրը իլանտէն պէր հաֆիզայա գատար մագամը Սէրասէլերի լէվպիմանը ումմիմիյէ սաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

26 Իլուլ 1889 — 845
Նօ. 20 — 3—3

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՍԵՆԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԼՐԱԳՐՈՒ

ԱՐԵՒԵԼՔԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՓԻԻԶԻՒՓ—ՉԼԷՓՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 3 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1889, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՓԻԻԶԻՒՓ—ՉԼԷՓՄԷՃԷ

ԹՈՒՆԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44
	Առաւօտ											Իրիկուն									
Կ. Պոլիս	6 30	7 —	7 30	7 50	8 30	9 —	9 30	...	10 —	10 30	11 30	12 ...	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 —	4 30	5 ...	5 30	6 —
Գիւղ—գաբու	6 9	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 9	11 39	12 13	1 39	2 8	2 39	3 9	3 4	4 39	5 9	5 39	6 9	6 39
Գէնի—գաբու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11 43	12 17	1 43	2 12	2 43	3 13	3 4	4 43	5 13	5 43	6 13	6 43
Տաուտ փարչա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ամամթիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	1 48	12 22	1 49	2 17	2 49	3 18	4 19	4 49	5 19	5 49	6 19	6 49
Գէնի—գաբէ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 53	10 23	10 53	1 54	12 25	1 54	2 20	2 53	3 22	4 24	4 54	5 23	5 55	6 25	6 55
Պագրճիգիւղ	7 9	7 34	8 12	8 39	9 6	...	10 4	10 34	11 6	12 6	—	2 6	...	3 4	3 36	4 34	5 6	5 34	6 8	6 36	7 6
Ալ Սթէֆանօ	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	...	11 15	12 16	—	2 15	...	3 45	...	5 15	...	6 26	...	7 15
Փիւշիւք Չէք.	...	...	...	9 3	...	...	...	...	...	12 24	—	...	...	...	...	...	...	...	6 34	...	...

ՓԻԻԶԻՒՓ—ՉԼԷՓՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՆԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	54	43
	Առաւօտ											Իրիկուն									
Փիւշիւք Չէք.	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 20	...	...	...	...	...	...	6 15	...	...
Ալ Սթէֆանօ	6 30	7 —	...	8 —	8 30	...	...	9 30	...	...	11 26	1 30	...	2 30	...	4 ...	...	5 30	...	6 27	...
Պագրճիգիւղ	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40	...	...	9 40	10 10	10 40	1 7	1 40	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 40	6 10	6 42	7 5
Գէնի—գաբէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 54	10 24	10 54	11 54	1 25	1 54	2 22	2 54	3 21	4 23	4 53	5 54	6 24	7 —	7 16
Ամամթիա	6 56	7 26	...	8 26	8 56	9 29	9 58	10 28	10 56	11 55	1 28	1 57	2 28	2 58	3 25	4 27	4 57	5 58	6 28	...	...
Տաուտ փարչա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Գէնի—գաբու	7 2	7 32	...	8 32	9 2	9 34	10 4	10 34	11 2	12 1	1 34	2 2	2 34	3 4	3 31	4 33	5 3	6 4	6 34	...	...
Գիւղ—գաբու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 7	12 8	1 38	2 7	2 38	3 8	3 35	4 38	5 8	6 8	6 38	7 11	7 27
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46	10 16	10 46	11 15	12 16	1 46	2 15	2 46	3 16	3 43	4 46	5 16	6 16	6 46	7 20	7 35

Փոքր ծրարներ անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարը Պարբիգէզ կամ Աւրլի հետ կայարանաց միջև բանող կառախմբոց մէջ միայն կ'ընդունուին Թիւ 1 և 2 կառախմբերն ունին Ա. Բ. և Գ. վագոնները. մի ս կառախմբերն ունին միայն Բ. և Գ. վագոններ։ 196

ՆՈՐՎԵԿԻՈՑ ԳԱՐԵԶՈՒՐ

Ֆրիտէրնէյնտսի Բէլ Սալը Կ. Պոլսոյ կը տիրոյին և բոլոր երկրաց ամէնէն ագանէսալս յարմար ըմպելիքն է։ Այս գաջուը չարարնակեր ոչ մէկ վտանգաւոր իւթ և ամէնէն հռչակաւոր քիմիագէտներէն կը նկատուի գերազանց աշխարհիս ամէն գարէջուրներէն։

Զարմաւոր և երկրպատուհ գործածութիւն մը էէր-ՈՒԷՆ կոչուց ՆԷՆԴ-ՆԷՆԴ, ախորժակը բանց և շատ նպաստաւոր ազգեցութիւն կ'ունենայ տկարացած կազմուածքներուն վրայ։ Այս գարէջուր կը յանձնարարուի նշանաւոր բժիշկներէ։

Դիմել ի կեդրոնատեղին և Գործակալին
ԷՄՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ
Պահականոցին քով, կայսրան Գալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 եւ 97, Գալաթիա։ 76

HUILE DE FOIE DE MORUE
BRUNE-CLAIRE
DU Dr DE JONGH

ԱՍՊԱՏ ՊԵԼԼԻՈՑ ԼԷՈ ԼՏ ՊԱ ՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐ, ԱԵՊԵՏ ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԷԳԷՆՏԻ
ՍՊԱԳ ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՄՕՐԵՍ Ի ԼԱՋԱՐ ՊԱՏՈՒՊԱՆՇԱՆԵՐ
Զուտ եւ բնական · դիւրաւ կը խմուի եւ կը մարսուի
Իւր տեսակին մէջ միայն սա է որ կը բովանդակէ Բոլոր Բովէլ Գէրէնտրները
Դեղոյգանցապէս գեր ի վեր ուժգոյն կամ բաղադրեալ իւղերէն
Ընդհանրապէս յանձնարարեալ ամէնէն նշանաւոր բժիշկներէն
ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆ
Ընդդէմ Թոքախտի, կուրծքի և կոկորդի հիւանդութեանց
Ընդհանուր տկարութեան, մանկանց ճոզածութեան 442
Հիւծմանի, և բոլոր խոյլային հիւանդութեանց
Կը վաճառուի միմիայն սրուակներով որք գաւաւելին և ներքին պիտակին վրայ կը կրեն ՏՐ. ԺՈՆԳԻՆ և ԱՆՈՒԱ, ՀԱՐՅԱՆԱՑ եւ ԸՆԿ ստորագրութիւն—Զգուշանալ կեղծերէն
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՅԱՆՑ և ԸՆԿ., 210, Հայ Հոլպորն, Լոնտոն.
Կը գտնուի ամէն երկրաց յարը լաւ դեղատանց մէջ
Ի Կ. Պոլիս մեծաքանակ կը վաճառուի ի ԴԵՂԱՏՈՒՆԱԿԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆ ՀԱՆՔԱՑԻՆ ԶԻՆԵՐԻ ԵՒ ՄԱՆԱՒԱՐՈՒ ԴԵՂԵՐՈՒ, Վոյվոտա փողոց, 54, 56 և 58, Գալաթիա, Կ. Պոլիս— Փաքրաքանակ կը վաճառուի դեղատանց մեծ մասին մէջ։

ՄՈԴԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

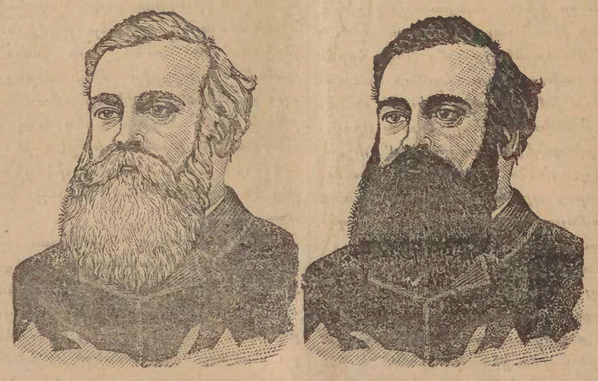

Նոր գիւտ մ'է այս մազերուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ ոչ և է նիւթի գործածութեան կամ լուացքի,

ՇԱԳԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆԻ ԿԱՄ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Այս նոր ներկը բաղկացեալ է միայն արմատներու և խոտերու նիւթէ։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ շագանակագոյնի կամ թանձր սեւի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն ո՛րչափ գերազանց է նմանօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններէ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամէնէն բնական երեւոյթը տալ և ամէնէն ուշադիր դիտողն ի դերև հանել։ Կը կասեցնէ հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրէ, թեփը կ'անհետացնէ և նոր ոյժ կուտայ մազային մորթին։ Ուշադրութեամբ կարդալ

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Սրուակը երերցնել գործածելէ առաջ և փոքր քանակութեամբ հեղուկէն դնել սպասառակի մը մէջ, յետոյ բարակ պղտիկ սանտրով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած ըմբշտնգով մը թեթև կերպով մազերուն վրայ անցուցնել զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը, թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը չոգիանայ։ Բոլոր մազերը մէկ չոլլալով, ոմանք մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամ բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թուխ կ'ելլայ։ Ան գամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երեք չորս շաբաթն անգամ մը հեղուկէն գործածել։ Նոյն եղանակը գործածելու է մարուքին և պեխերուն համար։ Պէտք չկայ գլուխը լսալ գործողութենէն առաջ կամ ետքը։ Բնականաբար վերջէն դէպքն և ձեռները լուալու է առ ի զգուշութիւն։

ԾԱՆ. Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործողութենէ ետք, գլուխը լուալու է դիշ մը ետքով, ապա դիտուն քսելու է այդ ներկին մէջ թեթևապէս թրջած սպունգ մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս։

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԷՄՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վոյվոտա, Պահականոցին քով, կայսրան Գալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Գալաթիա։ 77

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Խիստ յարմար է ներկելու համար կոշիկներն որք առաջին անգամն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու։ Այս փայլն, որ նպաստաւոր պայմանութիւն մ'ունի, ամբողջ շաբաթ մը կը տեւէ։ կոշիկներն անթափանցելի կ'ընէ ջուրի և խոնաւութեան։ Տիմը կամ ուրիշ ապուռներու թիւնները դիւրաւ կը վերցուին թրջած լաթով մը, առանց փոխելու ներկն փայլը կամ գոյնը։

Այս ներկը կը յարմարի արանց և կանանց ամեն տեսակ կոշիկներու։ կարելի է գործածել զայն նորոգելու համար ճամբորդութեան կապանատուները։

Գործածման եղանակ. Ներկելի տուարկայն խնամով սրբել, պնդելս որ չին ներկեն հետը չմնայ։ Ապա փայլուն հեղուկէն քսել, կամ սպունգի կտորով մը կամ վրձինով։ Թրջուած մակերևոյթն թեթեւն կը չորնայ։

Զգուշանալ կեղծերէն.

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԷՄՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱՆ, Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, Պահականոցին քով, կայսրան Գալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Գալաթիա։ 78

VÉRITABLE SOLUTION
D'ANTIPYRINE du Dr CLIN

Lauréat de la Faculté de Médecine de Paris. — Prix Montyon.

Le Meilleur Remède contre la Migraine.

La VÉRITABLE SOLUTION D'ANTIPYRINE DU Dr CLIN possède une action puissante pour calmer les douleurs dans les cas de : *Lumbagos, Torticolis, Névralgies, Sciatique, Menstruation difficile, Coliques violentes* et les *Accès de Goutte et de Rhumatismes.*

« L'Antipyrine peut être considérée scientifiquement comme le « médicament le plus puissant contre la douleur. »
(*Académie des Sciences, Séance du 18 avril 1887.*)

DOSE: Prendre chaque jour de 2 à 4 cuillerées de VÉRITABLE SOLUTION D'ANTIPYRINE DU Dr CLIN.

NOTA. — CAPSULES D'ANTIPYRINE DU Dr CLIN destinées aux personnes qui ne veulent pas prendre de Solution.

1243 MAISON CLIN & Cie, à PARIS, ET LES PHARMACIES.

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԾՈՎԱԼԱՆՔՈՒՆՔ,

ԳԵՂԵՑԿԱՅՈՒՆՈՎ, ՄԱՐՄՆՈՑ ԳՈՅՆԸ, ՍԻՐՏ ԾՈՎԱԼԱՆՔԻՆ, ՍԻՐՏ ԹԱՐՍ։

Ընդամենն մը փորձ պիտի համոզէ ամեն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամեն հեղուկներէ և բաղամթիւ փոշիներէ։ Առաջին անգամ գործածելուն ալ որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի իսկոյն որ երեսը, վիզը, թեւերը և ձեռուընները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարինի փայլ, հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ։ Սապոնի գրգռիչ յատկութիւնները կը հանդարտեցուին։ Ընհետ կ'ընէ մարթի սեւուքը, երեսի և ձեռքի ցաները, արևայրուքը, և ուրիշ ամեն բրտութիւն և գծաւորութիւն։ Եւ այս ամեն բանով՝ անկարելի կ'ընէ մատնուիլ թէ արհեստով գեղեցկացուածէ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Soutnampton Row). Ապրանքս Բարիզ ու Նիւ Եորք։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

Կը վաճառուի Փ. և Ն. Քանչիւք եղբարց Բրիտանական դեղատունը, 455 Մեծ փողոց Բերա, Իսմիր Քարաանա, Գալաթիա, Եիւսէք Քաթարքրմ 95 և 97. Քիւչիւքեաչարարց քով 77 Իսմիր Խօնիա—, 51 Եկկի ճամի և 163 Մեծ փողոց Բերայի, և Էվիսոի քով Բեկա Մեծ փողոց Թիւ 428։ 61

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԻԻ

Գալաթիա Պէօյուք Միլլէթ խան, միջազգային Թղթատարատան վրայի յարկ

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ ժամանակ գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ներմակեղէններ, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս չոլլագեստներ, քօռսէներ, օժտի համար ներմակեղէններ, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պէրլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիէն, Իտալիէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնը կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ Թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

Զը հաւնուած ապրանքները նա կ'առնուին և սաս կը եա կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 86